

# Waar het visioen ontbreekt verwildert het volk

## INLEIDING

### *‘vele verhalen vertellen wat nooit is gebeurd maar altijd is’*

“In een supermarkt bukt een vrouw zich naar een pot confituur op een rek. Maar op het ogenblik dat de vrouw zich bukt, schiet er een vlijmscherpe pijscheut door haar rug en ze gilt de pijn even uit. De klant die naast haar staat, wendt zich naar haar toe en zegt: ‘Mevrouw, als je al zo erg schrikt en verschiet van wat hier ne pot confituur kost, wat ga je dan doen als je straks de prijs van de verse vis ziet!’”

“Een man zoekt zich een plaats op de bus en hij komt naast een onfrisse jongeman te zitten. Duidelijk een druggebruiker, of zoiets, denkt hij. De jongeman had maar één schoen. ‘Schoen verloren, jongen?’, vraagt de man. ‘Neen hoor’, antwoordt hij, ‘ik heb er net één gevonden.’”

Het is heel belangrijk wanneer men over een onderwerp spreekt, men situeert vanuit welke bril en blik men dat doet. Want kijken vanuit een andere levensfilosofie, een ander leeftijds- en ervaringsperspectief, kijken door een andere cultuurbril doet de realiteit waar men naar kijkt verschijnen met andere kleuren en accenten.

De pijscheut van de vrouw in de supermarkt wordt een gil om te hoge prijzen & de verloren schoen wordt een gelukkig gevonden geschenk.

Het is maar hoe je de realiteit om je heen bekijkt en ervaart.

Eerst en vooral even mijn ‘bril’ en ‘ervaring’ situeren.

4 elementen die meespelen in wat ik straks zal vertellen en die mijn blik mee bepalen :

- 1) Ik ben een “toegepaste” theoloog, specialisatie catechese. Ik ben voortdurend op zoek naar een eigentijdse vertaling van de Bijbelse Boodschap. Dat ik een toegepaste en geen fundamentele theoloog ben zal je ook merken in mijn visie en structuur van deze uiteenzetting. Het is een zoektocht naar een geloofwaardige en eigentijdse manier van geloven, christen, kerkmens en priester te zijn.
- 2) We moeten ons bewust zijn dat we voornamelijk spreken en denken vanuit een West-Europese geloofs- en kerkcontext. Ik heb contacten met collega’s vanuit Afrika en Azië, had ten tijde van mijn Scouts en Gidsen verhaal op wereldvlak een heel goed contact met collega’s uit latijns-Amerika, maar mijn levensverhaal situeert zich natuurlijk wel hier en zit mij bewust of onbewust in de kleren.
- 3) Ik vertrek vanuit een overtuiging dat we met onze ‘post- of hypermoderne’ samenleving niet in gevecht maar in dialoog gaan. De postmoderne of hypermoderne samenleving is een samenleving en een cultuur waar de rationaliteit en de objectiviteit, de technologie en de efficiëntie, de economie en de concurrentie een eerste en uitgesproken rol spelen. Deze moderne samenleving heeft veel goede maar ook veel schaduwkanten.

Onze wereld vandaag staat voor gelijkwaardigheid tussen man en vrouw, voor meer autonomie en meer betrokkenheid in beleidsstructuren, voor democratie, voor dialoog met de moderne wetenschap en cultuur, voor diversiteit... allemaal positieve verworvenheden van de moderne wereld.

De objectieve cultuur heeft goede en wondere zaken gebracht, denk aan de gezondheidszorg, de elektronica in het huishouden, minder sleur en trekwerk in de arbeidswereld, communicatietechnieken (computer, gsm, ...). Wetenschap en techniek bouwen mee aan de humanisering van de 'wilde werkelijkheid'.

Deze moderne wereld kent ook heel wat welvaartsziekten. Er is veel 'eenzaamheid' en de hedonistische tredmolen is een molensteen geworden in een doorgedreven neoliberalisme. We hollen alles en iedereen achterna, en diegenen die niet kunnen volgen, vallen van de welvaartkar. Mensen moeten meer en meer presteren, ze voelen een gebrek aan respect en waardering op het werk.

Depressies en een hoog aantal zelfdodingen, dat is de welvaart paradox: landen met de grootste welvaart hebben ook de hoogste zelfdodingcijfer ter wereld. Hoe meer we vooruitgaan, hoe meer mensen ook niet meer kunnen volgen. Het regent burn-outs. En waar blijft de zorg en de aandacht voor de mens, waar blijft 'de cultuur van het hart'?

We benaderen onze moderne samenleving met een kritische kijk, maar zij is dus niet de vijand nummer 1, zij is niet de oorzaak van een zogenoemde 'slechte tijd'.

Want kunnen 'tijden' wel slecht zijn?

Is het met de tijd niet veeleer zoals met het weer?

Het weer noch de tijd kan goed of slecht zijn. Ze zijn gewoon wat ze zijn.

Met dat in het achterhoofd formuleerde Augustinus (4,5<sup>de</sup> eeuw) een verrassend antwoord. Toen men hem ervan trachtte te overtuigen dat de tijden slecht waren, antwoordde hij gevat: "Wij zijn de tijden!"

En inderdaad: het gaat uiteindelijk niet om de tijd (of het weer), maar om datgene wat wij ervan maken. Of het nu gaat om eeuwen geleden of om onze eigen tijd, elk tijdsgewricht is ambigu. Elk tijdperk kent zijn eigen problemen en moeilijkheden, maar ook zijn eigen unieke kansen en uitdagingen.

Uiteindelijk gaat het om de mens die bepaalt welke weg hij of zij inslaat.

*(naar ideeënprokkel uit het boek 'geloven in de toekomst' – red. Hans Geybels)*

- 4) Ik vertrek ook vanuit het idee dat geloven, een gemeenschap, een kerk, een organisatie nodig heeft.

*"De kerk (als instituut en organisatie) is nodig om de Kerk als 'Gods project met mensen' te kunnen realiseren."- Jürgen Mettepenningen, Welke kerk?, p74*

Structuur is dus nodig maar tegelijk **relatief** :

***"Het gaat in de kerk van Jezus dus niet zozeer om wat vaststaat en vastligt, maar om wat stroomt ! "***

*(Kees Pannekoek)*

# Waar het visioen ontbreekt verwildert het volk

## Deel 1 : Situering van 'de titel' en duiding van 'visioen'

### 1) SITUERING VAN DE TITEL

- 1.1) Komt uit het Bijbelboek Spreuken 29,18, onder welke rubriek 'Andere spreuken van koning Salomo' :**  
*'Waar het visioen ontbreekt, verwildert het volk; als het de rechte leer onderhoudt, is het gelukkig.'*

Het is het 20<sup>ste</sup> boek in de Bijbel, bevat 915 verzen en 31 hoofdstukken.

Situering binnen Oude Testament of eerste Testament :

- 1) De Thora : Genesis – Exodus – Leviticus – Numeri – Deuteronomium
- 2) Geschiedenis van Rechters en Koningen in Israël
- 3) Poëzie en Wijsheid : Job – Psalmen – Spreuken – Prediker – Hooglied
- 4) De grote en kleine Profeten
- 5) Deuterocanonische boeken : o.a. Tobit – Judit – Ester- Makkabeeën – Wijsheid van Jezus Sirah

Het boek is dus een voorbeeld van Bijbelse poëzie en wijsheidsliteratuur.

In de moderne opvatting is het duidelijk dat de auteur spreuken die reeds in omloop waren verzamelde zoals deze tot hem kwamen, en ze ook aanpaste en uitbreidde met eigen spreuken. De samenstelling wordt door moderne theologen vaak na de Babylonische ballingschap geplaatst. Klassieke theologen, houden graag vast aan een auteurschap van koning Salomo.

Het is een verzameling moralistische en filosofische uitspraken in dichtvorm. Het boek bevat een praktische levensfilosofie en is een compilatie en aanpassing van volksspreekwoorden. Plastische en sprekende voorbeelden :

*"Al leg je een dwaas in een vijzel en stamp je hem tussen de graankorrels fijn, zijn dwaasheid stamp je er niet uit." (Spreuken 27,22)*

*"Wie een arme onderdrukt, beledigt zijn maker; wie zich over een noodlijdende ontfermt, brengt Hem eer." (Spreuken 14,31)*

*"Wie zijn oor gesloten houdt voor de kreet van de arme zal ooit zelf roepen en geen antwoord krijgen." (Spreuken 21,13)*

## 1.2) Is de titel van een boek van theologe Dorothee Sölle.

Naast mijn degelijke seminarieopleiding en cursussen aan de KUL, mijn persoonlijk ervaring en gerijpte inzichten en overtuigingen, heeft zij mijn denken beïnvloed, o.a. door het feit dat ik veel van haar gelezen heb in het kader van mijn thesis Licentiaat/master toegepaste theologie.

Dorothee Sölle werd geboren op 30 september 1929 in Keulen en stierf op 27 april 2003.

Zij was een Duitse lutherse theologe.

Sölle was de naam van haar eerste man, van wie ze scheidde in 1960. Sinds 1969 tot aan haar dood was ze getrouwd met Fulbert Steffensky, een uitgetreden benedictijn.

Sölle was geraakt door God, en spreekt en schrijft veelvuldig over deze relatie. Tussen 1966 en 2003 zijn er 40 boeken van haar verschenen, zij hield vele toespraken en lezingen.

Haar omvangrijke erfenis bestaat, naast theologische werken, uit politieke avond- en andere gebeden, schuld- en geloofsbelijdenissen en gedichten.

De ontwikkeling van haar denken en werk is niet los te zien van haar levensloop, waarin haar jeugd in nazi-Duitsland en het beschamende christelijke zwijgen tijdens de Tweede Wereldoorlog een heel belangrijke rol spelen. Ze was van dezelfde leeftijd als Anne Frank. Heel haar leven was een zoektocht naar een geloofwaardige en eigentijdse manier van christen-zijn in een wereld waarin het christelijk geloof allesbehalve nog voor zich spreekt en waarin God zo goed als afwezig lijkt.

Sölle riep en roept weerstand op, is voor velen omstreden. Ze had de gave van het woord en ze neemt geen blad voor de mond. Haar spreken heeft vaak een radicale toon.

Voorbeeld uit het begin van een toespraak die ze hield bij de Wereldraad van kerken in Vancouver: *“Ik spreek tot u als een vrouw uit een van de rijkste landen ter wereld. Een land met een bloedige, naar gas ruikende geschiedenis, die een aantal van ons Duitsers nog niet kon vergeten; een land dat vandaag de grootste hoeveelheid kernwapens ter wereld houdt.”*

In haar boek ‘God is meer dan een man. Feministisch theologische teksten schrijft ze : *“Theologie werd tot een academische zaak gemaakt, wat meestal nog gepaard ging met mannelijk imponeer-gedrag; het denken wordt alleen binnen bepaalde terminologieën toegelaten en sluit door een voorgeschreven graad van abstractie datgene uit wat je existentieel beweegt”.*

Zij is een godgeleerde voor wie ‘geloof en politiek’ niet te scheiden zijn, zij hebben alles met elkaar te maken. Sölle stelde de vraag naar God vanuit een grote betrokkenheid bij de strijd tegen onrecht. In Duitsland kreeg ze een ‘Berufsverbot’ (links én een vrouw, dat gaat te ver) en daarom week ze uit naar New York, waar haar wel een professoraat werd aangeboden. Jarenlang heeft ze afwisselend in Amerika en Duitsland geleefd.

We mogen haar beschouwen als een ‘Westerse bevrijdingstheologe’.

Zij bracht theologie in gewone mensentaal, toegankelijk en concreet, combineerde vroomheid met een kritische houding en mystiek met verzet.

Geloof ging voor haar samen met het strijden tegen globalisering, uitbuiting en onderdrukking, consumptiezucht en doorgeschooten individualisme.

Voor velen die de kerk de rug toekeerden, was het kritische en strijdbare geloof van Dorothee Sölle een openbaring.

## 2) Over welk 'visioen' gaat het!?

Met 'visioen', 'openbaring', 'profetie' of 'schouwen' wordt hier de stem van de profeten bedoeld. Visioenen zijn grote perspectieven voor de lange termijn. Een volk, een beweging, een organisatie, zonder visioen raakt zijn identiteit kwijt. Visioenen zijn beelden van 'een land waarin goed zijn eenvoudiger is'.

*"We weten te weinig van elkaar als we het levensvisioen dat ons draagt, niet met elkaar delen. We hebben beelden nodig: van de huizen en steden waarin we zouden kunnen wonen, van het werk en de verhoudingen tussen mensen. Als we niet meer samen durven dromen, als we onze wensen isoleren en beschaamd verstoppen, dan leven we in een dofheid die ons verstikt."* (uit Visioen p13)

Het visioen is gericht op het handelen, het is niet een zalig schouwen van de eeuwigheid. Een visioen weigert te "kiezen voor de dood", weigert te kiezen om gelaten in je schelp te kruipen, om niets te doen, weigert om in de machteloosheid en in de wanhoop te gaan zitten. Een christelijk visioen "kiest voor het leven". Ze kiest voor het leven vanuit de grondovertuiging dat het leven iets goed is, waard om bemind en beschermt te worden, om in stand gehouden en gekoesterd te worden.

Een visioen dat kiest voor het leven biedt echte 'hoop'.

*"Want een hoop die afwacht hoe het afloopt, die zich niet werkelijk identificeert met dat wat gehoopt wordt, komt niet verder dan navelstaren en is in die zin slechts illusie."*(Visioen p103)

*"We mogen nooit alleen maar 'toeschouwen', nooit achterover leunen in zelfgenoegzaamheid, nooit 'ons de luxe veroorloven te leven zonder hoop'. Apathie is de dood. "* (uit Monique Wolf in 'Een profetische vrouw' – over D. Sölle)

Voor mij als christen en evangelisch bewogen en geïnspireerde man is voor mij het grootste visioen dat van Jezus (voor christenen de grootse goddelijke profeet). Daarin vinden wij onze levensadem, onze rijkdom, onze identiteit, dat is niets minder dan onze ziel en maakt ons anders dan de rest. Jezus noemt zijn visioen 'het Rijk Gods'. Dat koninkrijk van God is de wereld zoals God hem droomt en is gefundeerd op 'liefde en gerechtigheid'.

Negatief geformuleerd: het tegenovergestelde van het Rijk Gods is een samenleving die de armen buiten de deuren zet en die de solidariteit tussen sterken en zwakken, werkenden en werklozen, kinderlozen en kinderrijken, opheft.

Op zoek naar de "kern" van dat Rijk Gods, zoekend in de Bergrede = zie evangelie volgens Matteüs vanaf hoofdstuk 5 :

Zaligsprekingen / Zout en licht / Wet en profeten vervullen / Maar ik zeg jullie... / De Vader ziet in het verborgene : gerechtigheid – bidden – Onze Vader – wanneer je vast.

Aansluitend daarop onder "Maak je geen zorgen" (Mt.6,19-34) is de conclusie:

***"Zoek eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid, dan krijg je dat alles erbij".***

Alles is mogelijk voor wie daarin gelooft, dat is de kern van Jezus' overtuiging.

'Geloven' in zijn boodschap betekent : aan dat visioen deelnemen, de gerechtigheid doen.

"Je kunt het onderwerp gerechtigheid niet relativiseren. Het is niet één van de vele onderwerpen, het is 'het' onderwerp van God, in elk geval in de joodse en christelijke traditie".

*'Want waar je schat is, daar zal ook je hart zijn' (Mt.6,21) = gerechtigheid*

# Waar het visioen – van gerechtigheid - ontbreekt verwildert het volk

## Deel 2 : Drie reflecties bij ons visioen

We gaan het Jezus' visioen, ons evangelisch en christelijk visioen belichten, toepassen en concretiseren vanuit 3 invalshoeken:

2.1) First thing first !

2.2) We moeten een taal hebben voor dat visioen

2.3) Hoe dat visioen binnen kerkelijke structuren gestalte en een plek geven

### **2.1) First things first !**

“Je kunt het onderwerp gerechtigheid niet relativiseren. Het is niet één van de vele onderwerpen, het is ‘het’ onderwerp van God, in elk geval in de joodse en christelijke traditie. Jahwe, God kennen betekent gerechtigheid beoefenen.”

God vordert mij op in concrete situaties.

Laten we dat even concreter maken aan de hand van een gekende parabel, een verhaal van Jezus = vraag van wetgeleerde + parabel van de ‘Barmhartige Samaritaan’.

Ik maak het concreet op de wijze van Jezus: niet met grote theorieën maar wel met een verhaal. Niet toevallig staat in de nieuwe Bijbelvertaling boven deze passage Lucas 10,25-37: **“Het enig noodzakelijke”**.

(...)

De liefde tot God en de liefde tot de naaste gaan hand in hand, het is een dubbel spoor.

**Wie is mijn naaste?** Is het iemand van het eigen volk, van de eigen kring of is het ook iemand anders? ‘Er was eens IEMAND...’, zegt het verhaal : het doet er niet toe welke mens het is, uit welke groep of categorie hij of zij komt. Elke mens kan mijn naaste worden.

Het belangrijkste is dat wanneer hij of zij op je weg komt, dat je erdoor bewogen en aangesproken wordt, zeker wanneer die iemand in nood is.

De vraag is dus eigenlijk niet passief : ‘Wie is mijn naaste?’

**De vraag is eigenlijk heel actief: ‘Van wie wil jij de naaste worden?’**(vgl. visioen = handelen)

Bovendien hebben we ‘de keuze’ om al dan niet naaste te worden.

We kunnen doen en kiezen zoals de priester en de leviet : we lopen in een boog omheen het levensverhaal van onze naaste.

Waarom doen ze dat? Omdat ze een slechter karakter hebben dan die Samaritaanse man?

Misschien waren ze gehaast? Stonden ze op uur en werden ze ergens verwacht? ...

In ieder geval : Ze onderbreken hun weg niet, ze laten hun plannen niet los.

Ze gaan in op de bekoring van de onverschilligheid want dit doorkruist hun plannen.

Het zijn natuurlijk Joden : aanraken van een dode maakt hen volgens de wet onrein en misschien verhindert hen dat te doen waarnaar ze op tocht zijn (gebedsdienst, maaltijd, ...). Hoe dan ook, duidelijk is : hun eigen persoon, hun eigen verhaal, hun eigen idee van de levensweg, hun eigen overtuiging gaat voor en komt op de eerste plaats. Dat én wat de religieuze wet voorschrijft is belangrijker dan die 'concrete mens in nood'.

Jezus maakt door dit verhaal duidelijk dat we dit nooit moeten laten gebeuren. Wees zoals die Samaritaan : laat je raken en doe iets, kom in beweging voor de ander zoals die onbekende man met zijn/jouw eigen middelen, zijn rijdier, zijn geld, zijn wijn en olie. Zijn zelfontplooiing gaat niet voor op zijn actieve barmhartigheid ! (*Zoek eerst het ... en de rest*) Loop niet weg van iemands verhaal en wonden. Daarna vervolgt ook hij zijn weg, hij laat iemand anders meedoen en mee de verantwoordelijkheid opnemen, de baas van de herberg : 'Zorg verder goed voor hem'. Daarom : je moet het niet alleen doen, samen staan we sterker en kunnen we meer.

Voor wie onderbreek ik mijn levensweg en verhaal? (*'par accident de route' = ongepland*) Want de ander verschijnt plots op je weg, hij komt je bestaan binnen, zijn of haar gelaat confronteert en er is een roep om verantwoordelijkheid.

*'De kleine goedheid van de ene mens tegenover een ander is de vonk van de Oneindige in de mens.'* ( // Levinas: *het oneindige in het eindige*) – Roger Burggraeve

Met wie wil ik, willen wij solidair zijn? Van wie worden wij de naaste !?

Als meer mensen om elkaar bewogen zijn wordt er meer 'geluk' gerealiseerd.

### ***Wat is de ziel of de diepere motivatie van de betrokkenheid op elkaars verhaal, op het verhaal van mensen dichtbij en veraf?***

De ziel of diepere motivatie kunnen de mensenrechten zijn.

De diepere motivatie voor christenen is : omdat God zelf zo is, God komt ook in beweging, God is bewogen door mensen. Het kunnen bewogen worden is misschien juist 'God in ons'.

Gezegd met de woorden van de biechtende kardinaal:

*"De genegenheid van God rondom ons uitdrukken".*

*Vanuit een vruchtbare dialoog tussen de realiteit waarin ik leef en het evangelie dat me leidt.*

De tederheid van God incarneren = opdracht van christen en kerk !

God ervaren via aangeraakt worden en daardoor zelf aanraken.

*"Ooit bevond ik mij in Calcutta. Ik zag er een van de zusters Missionarissen van Naastenliefde die heel zacht met haar hand het voorhoofd van een stervende Indiër streelde. Geloof me vrij, die streling had de zachtheid van de bries. Ik kan u verzekeren dat ik die dag God heb gezien in die zachte bries. Ik knielde naast de zuster en wij bleven er samen zitten tot het leven hem zonder een zucht verliet. Een lichte bries van een streling, een onzichtbare bries van een uitdovende zucht, we waren ver verwijderd van de windvlaag van macht en rijkdom. "*  
*(De kardinaal biecht, p145)*

*"Mijn kardinaal besloot: Hier (in polikliniek) probeer ik aan Poo, de jonge zieken en gehandicapten de tederheid te tonen die God koestert voor alle kinderen op aarde wat ook hun gezondheidstoestand is, wat ze in hun leven hebben gerealiseerd en tegen welke ontgoochelingen ze zijn aangelopen. De visie van een Kerk wier belangrijkste zorg het is de tederheid van God te incarneren, noemden we het Principe van Poo."*(De kardinaal hoopt p9)

*“Ik weiger mij te focussen op het aantal gedoopten of praktiserenden, of op de manier waarop nog meer sacraliteit in de liturgieën gestopt moet worden om onze christelijke identiteit nog meer in het daglicht te stellen. Ik weiger dat in naam van het gezond verstand: hoe wilt u dat iemand in God gelooft, indien hij niet de gelegenheid krijgt iets van Hem te voelen? En hoe wilt u dat de tederheid van God gevoeld wordt, als er geen mensen zijn om ze door te geven en te incarneren?” (De kardinaal biecht, p277)*

Waarom ben ik zeker dat ‘gerechtigheid beoefenen’ de kernopdracht is?  
Zie daarom het uiteindelijke criterium voor ons leven = oordeel in Matteüs 25,31-40 :  
Schapen en bokken, rechter- en linkerhand; honger / dorst / vreemdeling / naakt / ziek / gevangenis > basis van de lichamelijke werken van Barmhartigheid: 6+1 (= doden begraven)  
***“De koning zal hun antwoorden: Ik verzeker jullie, alles wat je voor één van deze minste broeders van Mij hebt gedaan, heb je voor Mij gedaan”.***

Bovendien word ik gesteund door een oudere en eerbiedwaardiger collega.

Daarom is de meest onwrikbare toetssteen voor het echte christendom :  
*“Wat gij aan de minste van de mijnen gedaan hebt, hebt gij Mij gedaan”.*  
*Christus zal ons bij het einde van ons leven niet vragen : “Hoe dikwijls zijt gij naar de mis en te communie gegaan?” Maar Hij zal vragen : “Wat hebt hij aan de minste van uw broeders gedaan?” En om daar de moed en de kracht toe te krijgen gaan we naar de mis en te communie. Maar de hoeksteen zal steeds uw liefde blijven.*  
*Toen Jezus Christus die woorden uitsprak bedoelde Hij niet rechtstreeks de geestelijke armoede, maar wel de lichamelijke, de tijdelijke : honger, dorst, kleding en woonst.*  
*De arbeiders hebben een eeuwige roeping die nu reeds leeft in hun tijdelijke roeping, die nu reeds in dit leven begint en niet na hun dood.*  
*Een leer die de waardigheid van de arbeiders en zijn onaantastbare rechten zou miskennen – in gelijk welk aspect van zijn aards leven : arbeidsleven, sociaal en familiaal leven – zou ‘opium’ zijn en Marx zou daartegen met recht de waakzaamheid van de arbeiders vragen.*  
*(Ga mijn volk bevrijden – Cardijn)*

**Eerlijkheidshalve moet ik toegeven...** onder ‘Het enig noodzakelijke’ is er nog een 2<sup>de</sup> deel!

Lees daarvoor Lucas 10,38-42 over ‘Martha en Maria’.

Zonder de nabijheid Jezus en zijn visioen wordt ons bezig zijn hol en leeg geloop.

De sterkte van ons verhaal, de kracht van ons visioen is juist :  
dat het niet een of... of... verhaal is, maar een én... én... verhaal.  
Mystiek én politiek = met het hoofd in de wolken en met de voeten op de grond.  
Het is een verbinding met God vanuit Liefde. God ziet mensen graag, God ziet elke mens graag, God ziet mij graag. Dit schenkt vele mensen vertrouwen en levenshoop. God is liefde die er zomaar is, ‘zonder waarom en waartoe’.

*“Dorothee Sölle schaart zich achter de uitspraak dat God mensen nodig heeft: God heeft in deze wereld geen andere handen dan de onze om iets te doen. Tegelijk zegt ze: ‘... en wij hebben God nodig, niet als de grote regelaar maar als uitdrukking van iets groters dan wijzelf, als bron van leven die er al was voordat wij er waren en waardoor we het leven als een geleend geschenk mogen aanvaarden’.” (Visioen en verzet p80)*



Voor alle duidelijkheid dus :

Er moet een samenspel zijn van spiritualiteit en solidariteit, tussen de religieuze weg naar binnen en de weg naar buiten, de solidariteit met de medemens.

Mystiek, verdieping, inkeer en meditatie voorkomen dat verzet/inzet verzandt in cynisme. Zonder dieper visioen houden we het niet vol. Maar biedt ons visioen wel genoeg inspiratie om je verzet vol te houden? Denk dan aan 'kathedraalbouwers'. Het is mogelijk je ziel en zaligheid te geven aan iets waarvan je nooit het eindresultaat zult meemaken.

*“De mensen in de Middeleeuwen die de kathedralen bouwden, hebben ze nooit in voltooide staat gezien. De bouw duurde vaak tweehonderd jaar of meer. Dan maakte de één of andere steenhouwer een prachtig roosvenster en dat was dan het enige dat hij zag, dat was zijn levenswerk. Maar de voltooide kathedralen kon hij nooit binnengaan. Toch stonden ze er op een dag.”*

Er moet dus een samenspel zijn van spiritualiteit en solidariteit,

maar ... er is het **primaat van de praxis van de gerechtigheid en de solidariteit !!!**

**De menselijke solidariteit is de enige maat van de christelijke naastenliefde.**

Een ware volgeling van Jezus laat zich het rijk der gerechtigheid niet uit het hoofd praten. Het evangelie, goed nieuws van Jezus is in die zin een politieke theologie, een echte bevrijdingstheologie. Christenen moeten gepassioneerd zijn door gerechtigheid en bevrijding, moeten vanuit God georiënteerd zijn op leven en maatschappij.

Ook al vinden we in het evangelie geen receptenboek hiervoor. Wij moeten zelf besluiten wat er gedaan moet worden, we zijn geen uitvoerders van gegeven bevelen. Gods wil wordt al doende ontdekt, door de mens aan te raken, te helpen en dan verder te gaan.

Men mag veel spreken en schrijven, bidden en liturgie vieren maar dat volstaat niet of verliest zijn betekenis als het niet verwerkt wordt in het leven, in het dagelijks doen en laten. God opgenomen in het weefsel van het leven. Gods levenskracht drijft ons tot diepe solidariteit. Daarom staan Christenen 'verschillig' in de samenleving, niet on-verschillig.

*“Voor Christenen van nu gaat het niet om de liturgie en niet om de kerk, maar om de gerechtigheid en de wereld. Als we dit eerst gesteld hebben mag het weer: liturgie vieren en kerk-zijn. Dan immers worden het gebed een boemerang, het belijden een werkstuk”.*  
(Dorothee Sölle en Fulbert Steffensky in 'Politiek avondgebed')

Woorden wekken, voorbeelden trekken. Denk aan het leven en getuigenis van mensen als Pater Damiaan en Jeanne Devos. Zij spreken de taal van het hart en het respect.

Dit is veel meer een kerk van aanwezigheid dan van woorden. Met woorden kan je veel camoufleren, maar je manier van zijn kan niet liegen.

Dat is de test om te zien of je authentiek bent ! (heel belangrijk ook voor jongeren)

Twee belangrijke opmerkingen :

- 1) Hier het verschil met 'mindfulness'...
- 2) Daarmee reageer ik ook op het gevaar van de terugplooiereflex op dit moment binnen de kerk. Te veel binnenkerkelijk en te weinig naar buiten uit. Ze is voor het ogenblik te veel in beslag genomen door haar eigen functioneren. Een situatie die niet zo onschuldig is want ze heeft duidelijke gevolgen voor de kerkpolitiek die men volgt.

Ook paus Franciscus geeft dit aan in zijn Pinkstertoespraak. Hij spoorde de Kerk aan om zich niet op zichzelf terug te plooiën, omdat zij dan een zieke Kerk wordt.

*“Hoe vaak heeft Christus al niet geklopt aan de deur, om naar buiten te mogen.”*

De paus spoorde jongeren aan om het evangelie te beleven en om van de christelijke cultuur een cultuur van ontmoeting te maken, ook met diegenen die anders denken.

- Kiezen voor eigen groep ‘Missieanimatie’ > niet nodig om in Gros te zetelen of contact te onderhouden met plaatselijke PWO.
- Komt terug in de keuze van de vormingsprogramma’s : dikwijls voorkeur voor liturgische en catechetische thema’s.
- Gevaar van verstrakking, een afwijzende en uitgesproken negatieve houding tegenover de huidige maatschappij, het gevaar van zich zogezegd veilig stellen wat resultaat in een soort opsluiting in een bunker, in een sacristiegeloof en ivoren toren Kerk. Als voorbeeld uitspraken pastoor nav 1<sup>ste</sup> viering als voorbereiding van het vormsel: ‘Ik zal er binnenkort niet veel meer van jullie zien’. Klemtoon: dat ze naar de mis komen, laten we daar ons poer insteken >< je hebt ze nu, want een kans om te getuigen, o.a. weekend met 3 getuigen over hun geloof in God en Jezus. Het uitspelen van een ‘elitekerk’ tegenover een ‘volkskerk’. Verlies van openheid en diversiteit.

*“De gemeenschap van gelovigen is geen kring maar een keten. Men staat open voor alle mensen van goede wil en men zet stappen naar die mensen opdat zij deel zouden uitmaken van de gemeenschap van gelovigen. De kerk is geen gesloten gemeenschap, maar een missionaire gemeenschap : ze wil niet uitsluiten, maar verwelkomen. “ (Mettepenningen, Welke kerk, p47)*

- Uit het verslagboek van een onderzoek in kader van de herschikking parochies/kerken in Gent. Ik lees op pagina 102 : *“Uit het onderzoek blijkt de grote rol die liturgie wordt toebedeeld. Veel tijd en energie gaat naar het ontwikkelen en verzorgen van de liturgie. Naast liturgie en verkondiging kan de diaconie een nieuw elan geven aan lokale en meer globale kerkgemeenschappen, omdat zij de gemeenschap naar buiten richt en dus openhoudt. Het is een mogelijkheid om aanwezig te zijn in en betrokken te zijn op het leven in de stad. De diaconie biedt de gelegenheid om onze zending in de wereld te realiseren en te getuigen van het Rijk van God dat aan het aanbreken is.”*
- April 2013 : ‘Kardinaal Rainer Maria Woelki, de aartsbisschop van Berlijn, is zaterdag fors uitgevallen tegen de grote Duitse energieconcerns. Ze verrichten momenteel volop lobbywerk opdat de Duitse Bondsregering haar klimaatdoelstellingen zou afzwakken. De kardinaal zei letterlijk: “Deze mensen gaan met de aarde om alsof zij er nog een tweede in hun koffer hebben zitten. Ethiek heeft altijd voorrang op techniek”. De kardinaal onderstreepte dat de Bijbelse opdracht op de aarde te beheren geen vrijbrief is om alle rijkdommen van de aarde te gebruiken en te verbruiken. > we moeten als kerk zelf geen milieubeweging op poten zetten, maar we moeten omwille van de gerechtigheid en de solidariteit onze mond opendoen ter ondersteuning van alle mensen die om het behoud van de aarde bekommert zijn.

## Om te besluiten bij 'first things first' :

- Er zijn hoopvolle tekenen en het belangrijkste is : zelf hoopvol teken zijn!  
"Christenen leven met hun gezicht naar de zon." (tegen verzuring)

Dorothee Sölle in een interview in september 1998

*"Ik zie gelukkig meer en meer tekenen van een andere kerk waar ik in geloof. Het zijn per slot van rekening de kerken die asielzoekers verbergen, niet de universiteit of de verenigde artsen. Wie doet zijn of haar mond open? De kerken in Duitsland hebben onlangs een gezamenlijk standpunt ten aanzien van de sociale problematiek ingenomen – het is me nog niet radicaal genoeg – maar het gaat absoluut in de goede richting."*

*"Mijn verhouding tot links is veranderd. De meesten van hen hebben opgegeven, ze hebben een huis in Toscane en amuseren zich kostelijk. Ze kijken misschien nog wel heel scherp, maar handelen al helemaal niet meer. Ze verzetten zich niet meer, maar trekken zich in hun innerlijk cynisme terug. Ze zijn volkomen improductief. Onze ouderwetse kerken daarentegen koken nog soep voor de daklozen. Soep lost het probleem niet op, maar maakt het wel zichtbaar. De linkse intelligentsia is er daarmee beroerder aan toe dan de kerk".  
(Visioen en verzet p52)*

**Dus als conclusie :**

- 1) Gerechtigheid leven en beleven is primair**
- 2) Gevoed vanuit verdieping en gebed**
- 3) Laten zien dat het mij gelukkig maakt**

We zijn dragers van een fantastische boodschap en levensstijl : het biedt wijsheid en traditie, geborgenheid en relativering, beschermt ons tegen wat schijnbaar veiligheid en zekerheid biedt, zoals macht, bezit, geweld.

De eerst woorden die paus Benedictus XVI tot de mensen sprak, luiden :  
"Wees niet bang, Jezus neemt je niets af, maar voegt iets van onschatbare waarde toe aan je leven!"

*"Ik geloof omdat geloven van mij een gelukkiger mens maakt, me met mijn voeten op de grond houdt, me aandacht doet schenken aan degenen die aandacht nodig hebben, mijn geweten uitdaagt, enzovoort. Geloven is de levenskunst die mijn leven kruidt, zin geeft en gelukkig maakt." (Mettepenningen, Toegepast Blijde Boodschap, laatste zin op p157)*

## 2.2) We moeten een taal hebben voor dat visioen

*“Woorden groeien mee”, zegt de dichter Gabriël Smit, “daarom moet ik ze altijd vertalen”*

### In Liturgie :

Patrick Develtere in ‘mondeling examen’ onder rubriek “De kerk mist sociologisch realisme”:  
*“In het verlengde daarvan baart het me grote zorgen dat de kerkgemeenschap, dat zijn we zelf dus ook, geen taal heeft gevonden die begrijpelijk is voor de mensen. Als ik in de mis zit, denk ik vaak: is dit wel te begrijpen voor iemand die nog nooit in de kerk is geweest? Zelfs iemand die gestudeerd heeft, weet niet waar het over gaat. Woorden zoals “Genade zij met u”, dat is middeleeuws Nederlands. Er zijn mooie en diepgaande uitdrukkingen bij die veel betekenis hebben, maar ik vind dat veel woorden en metaforen die in de kerk gehanteerd worden niet meer gebruikt worden in onze maatschappij. Dit zorgt voor een communicatieprobleem”. (p45)*

*Concrete voorbeelden : tijdens begrafenissen dikwijls veel bla,bla,bla ... woorden van de voorganger slaan op niets / hier zou ik zelf nooit wekelijks naar de mis komen, want er zit geen leven en geen ziel in / Lea 85 jaar: ‘t is den eerste keer dat ik de ‘Geest’ versta, het was wel al mijn 3<sup>de</sup> Pinksterpreek, het is dus niet gemakkelijk, het is een zoektocht !*

Liturgische taal moet met het leven verbonden zijn, het moet “mijn” leven raken. Bovendien moet je weten waarvoor je bidt, en bidden moet ook altijd op één of andere manier verbonden zijn met handelen, anders wordt het hol en vroom.

### In uitspraken en documenten :

Onze “hopende” kardinaal zegt:

*“Ik blijf erbij dat het geen goede zaak is dat het bestuur van de kerk aan beroepstheologen toevertrouwd wordt in een uitzonderlijke tijd zoals de onze. Ik herhaal het, het probleem is niet de waarheid met een grote w, maar de manier waarop ze op een aanvaardbare manier verkondigd moet worden aan onze tijdgenoten. Dat zou de prioriteit moeten zijn.” (p96)*

Kerkelijke woorden en geschriften zijn te veel een uiting van het streven naar de zuiverheid van het geloof.

En onze “biechtende” kardinaal zegt:

*“Ze trekken zich terug in heilige kapelletjes, geven kritiek op de moderne wereld en leggen het accent op het onderwijzen met verouderde woorden die van een andere planeet schijnen te komen en die vandaag voor de gewone mens gewoon onbegrijpelijk zijn.” (p310)*

Dorothee Sölle kende een levenslange zoektocht naar een geloofwaardige theologische taal, die voor haar dichter bij het dagelijks taalgebruik en de poëzie ligt dan bij het klassieke leerstellige theologische discours. Het is dus niet een afschaffing van een theologische taal, maar een noodzakelijke correctie op dat klassiek theologisch discours.

*Sölle zegt : “Ik heb een visioen nodig dat ik met anderen delen kan. En daarvoor hebben we een taal nodig die meer zegt dan wat zich empirisch laat rechtvaardigen, we moeten woorden geven aan wat ten diepste onzegbaar is”.*

*“Ik denk dat het een van de taken van een nieuwe theologie is om weer een bewuste, emotievolle, subjectieve taal te vinden. Die zal niet deductief, maar inductief te werk gaan, dat wil zeggen uitgaan van ervaringen die wij meemaken, niet van uitspraken over God, de Schrift, het dogma, de traditie, maar echt van de dagelijkse ervaringen van ons leven, en die theologisch doordenken, interpreteren en confronteren. (...) Het gaat niet om het ontwikkelen van nieuwe dogma's, het gaat om het vertellen van verhalen.”*  
(Visioen en verzet p48)

Concretisering via 2 grote dankgebeden : klassieke én hertaalde priefaties

Voorbeeld 1: De priefatie van de heilige drie-eenheid als een theologisch discours

Zie pagina 523 in het ‘Gemeenschapsmissaal’ >< Gebed: ‘om ons te raken en te beroeren’

Voorbeeld 2: Priefatie II van de veertigdagentijd (p518) >< Tafelgebed voor de 40-dagentijd

Liturgie heeft immers als 1<sup>ste</sup> opdracht de mensen dichter bij God te brengen. Het moet dus niet op de 1<sup>ste</sup> plaats een theologisch discours zijn, maar wel een gelovig. Het volstaat dus niet dat het een ‘schoon’ ritueel is, het moet het leven met ‘taal en teken’ raken.

We hebben nood aan, we moeten gebruik maken van een taal die eerder ‘theo-poëzie’ in plaats van theologie kan genoemd worden. Hier volg ik opnieuw Dorothee Sölle.

Als slot : Een voorbeeld van een poëzietekst als koppeling van actie en gebed.  
(dus koppeling tussen ‘first things first’ en ‘andere taal’)

*“En ik zag een man in de 126<sup>ste</sup> straat  
een bezem in de hand  
tweeënhalve meter vegen  
zorgvuldig verwijderde hij afval en vuil  
van een klein oppervlak  
midden een reusachtige vlakke  
van afval en vuil*

*En ik zag een man in de 126<sup>ste</sup> straat  
– je zag de treurnis in zijn rug –  
tweeëneenhalve meter straat vegen  
slijtage in zijn armen  
in een stad  
waarin alleen dwazen  
iets hopen te vinden*

*En ik zag een man in de 126<sup>ste</sup> straat  
een bezem in de hand  
er zijn vele manieren om te bidden*

*met een bezem  
had ik het tot nu toe  
nog niet gezien*

(Dorothee Sölle en Johann Baptist Metz in gesprek, Welk christendom heeft toekomst, p11)

### 2.3 Dat visioen binnen kerkelijke structuren

Je hebt structuren en een georganiseerde beweging nodig om dat visioen te realiseren. Structuren en organisatiemodellen zijn middelen en zijn geen doel op zich. Als structuren, gewoonten en tradities belemmeren om te evangeliseren moeten ze herbekeken worden. Ook al moet je natuurlijk niet alle heil verwachten van structuurveranderingen, je moet er ook geen schrik van hebben je aan te passen aan de noden en evoluties van de tijd. Het concreet (be)leven van het evangelie, het Rijk Gods en zijn gerechtigheid is en blijft natuurlijk allereerst en belangrijkste.

*“Wanneer een Jezusbeweging een Jezussysteem wordt, dreigen de mechanismen en behoeders ervan eerder het systeem centraal te stellen dan Jezus. En dan haal je de geest uit de fles...” (Mettepenningen, Toegepaste Blijde Boodschap, p37)*

Kardinaal Martini – de 85-jarige emeritus aartsbisschop van Milaan, Jezuïet en Bijbelgeleerde – stierf op 31 augustus 2012. In een interview als geestelijk testament – gehouden 8 augustus – zegt hij dat de Katholieke Kerk 200 jaar achterloopt op de rest van de samenleving. Is de kerk niet eerder bang dan moedig? Een kerk waar hij zielsveel van hield. Hij gold lang tijd als papabile. Grote kandidaat ten tijd van verkiezing Joseph Ratzinger. Zich teruggetrokken omwille van gezondheidsproblemen. Hij zegt: *“Onze (kerk)cultuur is verouderd. De kerk is moe, onze gebedsruimten zijn leeg en onze rituelen en kleding zijn te pompeus.”* Hij stelt dat als de Katholieke Kerk niet wat meer open staat voor de moderne samenleving, bijvoorbeeld in de houding tegenover echtscheidingen, de volgende generaties geen vertrouwen meer zullen hebben in de kerk. De sacramenten zijn geen middel om te straffen. Hij vond dat condooms toegestaan moeten zijn om de verspreiding van aids te voorkomen. Ook had hij geen probleem met mensen van hetzelfde geslacht die een relatie hebben, zolang het maar een stabiele relatie is.

De structuur en de organisatie ‘Kerk’ heeft natuurlijk niet zo’n goede naam en reputatie.

Beeld van Dorothee Sölle van de kerk als gezin :

*“Toen ik onlangs in de trein zat, kwam er een vriendelijke, gezette mevrouw tegenover me zitten die zich afvroeg waarom ik zo ijverig aan het lezen was. Tenslotte begon ze me er naar te vragen. Vanwaar ik kwam, waarheen ik ging en wat ik alzo deed. Ik wist niet wat ik moest zeggen : ‘Wat ik doe... nou ja... eh... ik ben met theologie bezig’, mompelde ik tenslotte. ‘Wat? Theologie?, zegt ze, en ik geneer me nog meer en zeg iets van ‘Och, het heeft te maken met religie en zo.’*

*‘Dan bent u zeker dominee?’ vroeg de vrouw me, en ik zei: ‘Ja, zoiets, ik schrijf boeken over religie.’*

*We willen eerst eens duidelijk maken, waarom we dat pijnlijk vinden en wat ons zo doet hikkelen. Dat hangt namelijk samen met de kerk. Dat we ons interesseren voor Jezus, graag oude en nieuwe kerkliederen zingen, de bijbel als een van de beste boeken beschouwen – daarvoor zouden we ons toch niet hoeven te schamen. Het probleem is de kerk !*

*De meeste mensen die wij kennen, denken van de kerk dat ze vervelend, dom, overbodig is, misschien nog iets voor bejaarden en zieken, maar in ieder geval niets voor henzelf.*

*We kunnen niet zomaar ‘ja en amen’ tot de kerk zeggen. Voor de kerk generen we ons.*

*Dat is alsof we uit een vreselijk gezin kwamen : vader drinkt, moeder huilt en de kinderen vechten de ganse dag. De bisschoppen rijden in een Mercedes naar conferenties over honger,*

*naar de kerkdiensten komen nog een paar oude vrouwtjes, de kinderen zijn blij als ze de cadeautjes die bij hun belijdenis worden gegeven, binnen hebben. Zo'n gezin dus. Het onnozele is wel, dat het ondanks alles ons gezin, onze familie is. We vinden het onuitstaanbaar, stupide, iets wat je eigenlijk niet kunt maken, leugenachtig – maar we blijven er toch bij. In plaats van er uit te gaan, gaan we er steeds nadrukkelijker bij behoren. Met andere woorden, we zeggen : vader drinkt, moeder huilt, maar oma is fantastisch en mijn broertje is wel helemaal het einde. (...) De dominees leuterden te veel, de gemeenteleden slapen sinds eeuwen, maar Jezus is niet klein te krijgen. “*  
(D. Sölle en F. Steffensky, *Niet alleen ja en amen, een boek voor jonge mensen, p7-8*)

*“Voor de institutionele kerken gebruikte Sölle in navolging van de Amerikaanse jezuïet James Berrigan het beeld van een paraplu: die beschermt je op nuttige wijze tegen de koude regen, niet altijd en nooit volledig, maar helemaal zonder kun je niet. In dit beeld zit ook de loyaliteit besloten die Sölle ondanks alles ten opzichte van de christelijke kerken heeft bewaard. De hoop dat ze de kerken op een ander spoor zou kunnen krijgen heeft ze nooit willen opgeven.”*  
(*Visioen en verzet p51*)

#### Vier noodzakelijke en volgens mij haalbare hervormingen :

##### **1. Directe deelname van leken aan het bestuur van de kerk**

‘Dat betekent dat de nieuwe paus de kerkelijke structuren, zeker in Rome, kan en durft uitbouwen tot open overlegorganen waar ook gewone gelovigen, mannen én vrouwen, hun inbreng hebben, waar zij meedenken en mee beslissingen nemen over fundamentele zaken. Op die manier kan de waardigheid en de verantwoordelijkheid van de leken in de kerk erkend en bevorderd worden’. (IPB februari 2013)

Pleidooi voor een gemeenschapskerk, geen cleruskerk ! (Mettepenningen, p81).  
De leken voor vol aanzien : gedoopten met een taak. (Mettepenningen, p84)

##### **2. Priesterschap openstellen voor gehuwde mannen en vrouwen + minder klerikale invulling**

Reactie op standpunt van onze aartsbisschop Leonard: “Christus is bruidegom en de Kerk zijn bruid”. (Vgl. met andere beelden en metaforen uit evangelie)

*“Het sacrament van het priesterschap behelst de positie van voorganger van het sacrament van de eucharistie en van alle andere sacramenten behalve van het huwelijk (daar zijn het de huwendes die elkaar het sacrament geven, de priester gaat voor als getuige namens de kerk). Dat het priesterschap een eigenheid heeft, betekent toch niet dat vrouwen geen priester kunnen worden? Voor Rome is dat nochtans zo. Zelf heb ik veel moeite met dat standpunt aangezien het doopsel van mannen niet van grotere waarde is dan dat van vrouwen: wie gedoopt is, is in geloof gelijkwaardig gemaakt aan elkaar. Waarom dan op grond van het geslacht iemand toelaten tot het priesterschap en iemand anders die toegang ontzeggen?”*  
(Mettepenningen, *Welke Kerk? P 102*)

13 maart 2013 op Kerknet :

*88% van de Duitse katholieken is voorstander van de afschaffing van het verplichte priestercelebaat. 75% wenst dat ook vrouwen tot priester kunnen worden gewijd.” Duitse bisschoppen gaan daartoe vrouwen positief discrimineren, er moeten meer leidinggevende taken toevertrouwd worden aan vrouwen ook al zijn ze niet gewijd. Daartoe horen volgens de Duitse aartsbisschop ook nieuwe kerkelijke diensten en ambten die voor vrouwen toegankelijk zijn, evenals een ‘specifiek diakenambt voor vrouwen’.*

Er leeft iets en er is de wil om stappen in de goede richting te zetten. Maar hoe ver durft de kerk hier te gaan? Want dit is geen gemakkelijk pad, denk maar aan de situatie van de Anglicaanse Kerk. Hier is geloof nodig in de creatieve kracht van de naastenliefde én ruimte voor een dialoog in diversiteit. (geen angst!)

We hebben een meer dienstbaar aan de gemeenschap, coördinerende en voorgaande priesterfunctie nodig. Kern = bezieling overdragen, vraagt bezieling. Concretisering vanuit Wetteren met voorbeelden van een té clericale invulling: vanuit dekenale conferentie collega’s aan het woord: ‘Zal ik het eens zeggen’ - ‘Tijdens gebedsdienst stou op priesterzetel om te wijzen naar afwezigheid’ – ‘Met papier van bisdom in de hand: ik ben hier aangesteld als...’

### **3. Pauschap minder monarchisch en minder gesacraliseerd**

*“Ik benadrukte al dat een levende dynamiek in het hele kerkelijke lichaam de eerste prioriteit voor de gezagsdragers van de Kerk en de toekomstige paus moet zijn. Het zou in ons belang zijn onze traditionele visie op dat lichaam te veranderen en het idee te verlaten dat de paus het hoofd van de Kerk is.*

*Hij moet het hart ervan worden. Het hart irrigiert, het hoofd rationaliseert.*

*Mijn idee is dat deze overgang van hoofd naar hart een andere draai zal geven aan de relaties binnen onze Kerk. Het hoofd stelt regels op, het hart inspireert. Het hoofd normaliseert, het hart moedigt aan. Het hoofd schrijft voor, het hart laat toe te voelen.” (De kardinaal hoopt p206)*

*“Ik heb er lang over nagedacht en ben tot de conclusie gekomen dat wij, eens en voor altijd, moeten ophouden om de haverklap de wereld de les te lezen. Wij moeten ophouden vreugdeverstoorders en boemannen te zijn in deze wereld”.*

*(Olivier Le Gendre, Biecht van een kardinaal, p91p)*

*“De maatstaf van de kerk is niet de eigen hiërarchie, noch de publieke opinie, maar Jezus. De kerk draait niet rond de paus, maar rond Jezus Christus. Dat lijkt men soms weleens te vergeten.”*

*(Jürgen Mettepenningen – Welke Kerk vandaag en morgen, p43)*

Opmerking van onze bisschop Luc op gemeentehuis Wetteren bij aanstelling van mijn opvolger: “er is een dringende nood aan structuurhervormingen en vernieuwingen binnen onze kerk, anders missen we de moderne boot volledig”.

Bijvoorbeeld heeft de Curie geen gezamenlijk overleg met de Paus zoals de 1<sup>ste</sup> minister met zijn medewerkers. Ze werken op zichzelf, los van elkaar en dus inefficiënt en dat is zeker niet goed voor de samenhang, laat staan



samenwerking. Bovendien heerst er een cultuur van geheimhouding en een ondoorzichtige manier van beslissen. Nood aan transparante boekhouding en nood aan een frisse wind in de gangen van het Vaticaan.

*Positieve evolutie* : daartoe benoemt Paus Franciscus een ‘achtkoppige kroonraad’. Daarmee gaat hij in op de suggestie van enkele kardinalen, met op kop Godfried Danneels, die in het pre conclaaf hebben aangedrongen op de installatie ervan. De kroonraad is een “panel van wijzen uit de wereldkerk”, dat de paus met raad en daad bijstaat, zonder zelf deel te hebben aan de uitvoerende, rechterlijke of wetgevende macht binnen de hoogste kerkleiding. Eerste bijeenkomst van 1 tot 3 oktober 2013.

Vergelijk 2 pausen, met hoop vanuit nieuwe paus : aftreden kondigt Benedictus aan in het ‘latijn’, paus Franciscus spreekt Italiaans... ander paus/kerkmodel. Geen latijn, wel Portugees tijdens slotviering van WJD in Rio. Dat betekent een trendbreuk met paus Benedictus XVI, die de voorkeur gaf aan het latijn.

Ik moet toegeven: door af te treden heeft paus Benedictus het pausschap wezenlijk gedesacraliseerd. Hoe we zijn pontificaat ook mogen inschatten, dit is zonder meer een historische verdienste.

#### **4. Regionale concilies & verantwoordelijkheden**

Met meer bevoegdheden en meer ruimte voor eigenheden van/voor de regio’s – waarbij de paus de pontifex, de bruggenbouwer is. Daartoe ook meer collegialiteit met de bisschoppen. Bijvoorbeeld 5 regionale concilies = 1 per continent. Dus meer inzetten op decentralisatie i.p.v. hyper gecentraliseerd.

“Er moet meer raadpleging, transparantie en een herziening van de methode om bisschoppen te benoemen komen.” (*Britse bisschoppen, februari 2013*)

*“Er is een andere debatcultuur nodig in de bisschoppensynode en meer beslissingsrecht op een lager niveau.” Danneels hoopt dat de nieuwe paus tot de orde roept, het carrièrisme aanpakt en de buitenwereld meer inzicht geeft in de werking van het Vaticaan. Hij moet ook meer openheid hebben voor de moderne cultuur.”* (*Kerknet, maart 2013*)

#### **Besluit bij dat visioen binnen kerkelijke structuren**

*“De kerk heeft toekomst als ik Jezus Christus en zijn visioen blijf en kan herkennen in de kerkelijke verpakking”.*

De kerk moet meer een evenwicht vinden en zoeken tussen ‘rechts en links’, tussen ‘hoofd en hart’, tussen ‘traditioneel en hertaald’. Voor mij nu dikwijls té rechts en té traditioneel. De kerk moet leren van het “Beeld van de koorddanser”.

De officiële kerk biedt ruimte aan die andere discours – in die zin is de kerk niet ‘de laatste dictatuur’ zoals Rik Devillé beweerd – maar ze integreert ze te weinig.

## Algemeen Besluit

Het evangelisch kompas wijst duidelijk in de richting van : “Zoekt eerst het Rijk Gods en zijn gerechtigheid en al de rest zal je erbij gegeven worden”.

Het visioen van gerechtigheid, solidariteit, verbondenheid en dienstbaarheid beleven maakt jezelf en anderen gelukkig. Het voorkomt individualisme en verzuring. Het evangelisch visioen heeft ook vandaag relevantie voor ons leven en samenleven.

Kerk moet bezeten zijn van het geluk voor mensen.

Ze moet vandaag meebouwen aan iets wat mensen helpt leven.

Kerkmensen zouden experts in menselijkheid moeten zijn of het in ieder geval nastreven.

We moeten vanuit onze eigenheid, vanuit ons oorspronkelijk evangelisch kompas

meewerken aan de humanisering van de samenleving. (taal en structuur daarop richten)

Aan de vruchten herkent men de boom !

*“De kerk van de toekomst zal het moeten hebben van haar verhaal, van visie en visioen, van haar authenticiteit als gemeenschap van gelovigen die bewogen zijn door Jezus Christus. De kerk zal nederig moeten leren worden op alle niveaus.”*

*(Mettepenningen, einde boek ‘Welke kerk?’, p118)*

*Via waarden en engagement naar geloofwaardigheid.*

*“Als opvolger van Indignez-vous! bracht Stéphane Hessel een boekje op de markt met als titel Engagez-vous. Terecht: verontwaardiging kan niet zonder actie. Wat afschuw opwekt, vergt engagement om de zaken ten goede te keren. Wie zich verontwaardigd toont zonder engagement op zich te nemen, is schijnverontwaardigd.”*

*(Mettepenningen, Toegepaste Blijde Boodschap, p81)*

*“Met andere woorden, ik ga uit van een duidelijke stelling: de zending van de Kerk bestaat er primair in de liefde van God voelbaar te maken, alvorens de liefde te onderwijzen. Ik zeg niet dat men geen onderwijs moet geven, neen, ik heb het over prioriteiten.” (De kardinaal biecht, p308)*

*“We hebben een nieuwe hemel en een nieuwe aarde nodig, een andere wijze van leven, van handelen, van delen, van liefhebben.” (Dorothee Sölle)*

**“Mensen verlangen naar goede verhalen. Als je mensen geen verhalen vertelt, dan verdwijnt het visioen op een andere werkelijkheid. Ik ben ervan overtuigd dat mensen verhalen nodig hebben als referentiekader, om staande te kunnen blijven in de weerbarstige praktijk van alledag. Als een zoektocht om in een enkel kortstondig moment de essentie van het bestaan te pakken.”**

**Doekle Terpstra in ‘Waar het visioen verdwijnt, verwildert het volk’ – p29**

***Een verhaal om te eindigen zoals we begonnen zijn:***

***“Met je twee voeten in dezelfde modder” !***

Juni 2013

Tony De Jans

## Met je twee voeten in dezelfde modder... een verhaal.

Ergens in de bergen – zo begint een verhaal van een onbekende hand – leefde er een man, een Filippino.

De man was door en door miserie geworden: hij kende armoede en ellende, hij was eenzaam, eigenlijk wou hij liever sterven dan leven... want zoveel miserie als je kan verzinnen was hem overkomen.

De man ging naast een boom staan langs de weg, wriemelde met zijn voeten in de grond, totdat hij aan zijn enkels in de modder stond. Zo bleef hij er staan, kaarsrecht. Hij wilde via de grond zich verbonden weten met de miserie van duizenden Filippino's, mensen van vroeger en nu.

Toen kwam daar een missionaris te paard voorbij. Hij zag de man staan en hield halt. De missionaris had de cultuur en de levensgewoonten en de mensen van dit land zeer goed bestudeerd. Hij wist wel wat te doen, zo dacht hij. Hij vroeg: 'Wel, euh, is er iets mis lieve man?' De Filippino antwoordde niet. De missionaris begon zich al wat op te winden. 'Maar zeg toch iets', klonk het, 'zie en merk je niet dat ik je probeer te helpen?' De Filippino fluisterde zacht: 'Jij luistert niet...!' 'Ja, dat is ook niet moeilijk', antwoordde de missionaris, 'Je zegt ook niets'.

Na lange tijd van stilzwijgen en wachten, steeg de missionaris van zijn paard en bond het aan een boom. Hij ging naast de man en de boom staan, wriemelde met zijn voeten in de aarde, totdat hij aan zijn enkels in de modder stond. Zo stond hij er, kaarsrecht, goed wetend dat er naast hem een mens stond met verdriet en vele vragen.

Na een hele tijd zei de Filippino: 'Ja vriend, 't is erg, ik heb veel verdriet'. En de missionaris bleef staan, naast de man en de boom, kaarsrecht en zwijgend. En na een hele tijd zei hij: 'Ik dacht het dat je veel verdriet had'. Zo waren ze zonder veel woorden héél intens verbonden.

Na lange tijd heeft de missionaris 'woorden van troost' gesproken, nu kon het omdat hij **'mens geworden was naast een andere mens', met zijn twee voeten in dezelfde modder'**.

## Literatuurlijst

Hans Geybels (red.), *Geloven in de toekomst*, Pelckmans, 2012.

Jürgen Mettepenningen, *Welke Kerk? Vandaag en morgen*, Davidsfonds, 2011.

Jürgen Mettepenningen, *Toegepaste Blijde Boodschap. Waarom geloven mij (en anderen) gelukkig maakt*, Lannoo, 2012.

Dorothee Sölle en Fulbert Steffensky, *Niet alleen ja en amen. Een boek voor jonge mensen*, Ten Have/Baarn, 1983.

Dorothee Sölle, *Waar het visioen ontbreekt, verwildert het volk*, Ten Have/Baarn, 1987.

Dorothee Sölle, *God is meer dan een man. Feministische theologische teksten*, Ten Have/Baarn, 1988.

Dorothee Sölle en Johann Baptist Metz in gesprek, *Welk christendom heeft toekomst?* Ten Have/Baarn, 1991.

Monique Wolf, *Een profetische vrouw. Dorothee Sölle*, in tijdschrift Streven, februari 2004.

Anne-Marie Korte, *Visioen en verzet. Over Dorothee Sölle*, Abdij Van Berne/Heeswijk, 2011.

Doekle Terpstra, *Waar het visioen verdwijnt, verwildert het volk*, Uitgeverij Valkhof Pers / Titus Brandsma Instituut, 2006.

Olivier Le Gendre, *Biecht van een kardinaal*, Davidsfonds/Leuven, 2010.

Olivier Le Gendre, *De kardinaal hoopt*, Uitgeverij Davidsfonds, 2012.

Jan Blancke (red), *Ga mijn volk bevrijden. Het denken van Cardijn*, S.V. Reinaert uitgaven Zele / N.V. Het Volk Gent, 1982.

Kolet Janssen en Rebekka Jonkers, *Mondeling examen. Interview Patrick Develtere*, Acco Leuven / Den Haag, 2010.

Anne-Mie Castelein en Pol Arnauts (red), *Tochten van hoop. Ik had honger*, Halewijn, 2013.